

Livet i krigens skygge

Ukraine: Den store industriby Mariupol har allerede skiftet hænder et par gange siden borgerkrigen i Ukraine brød ud for snart to år siden. De hårdtprøvede indbyggere prøver at opretholde en normal tilværelse til lyden af artilleriilden fra fronten, der ligger få kilometer væk.

JENS MALLING

Jyllands-Postens udsendte medarbejder

Indblik@jp.dk

MARIUPOL

»Hold Dem væk fra vinduet«, »lad være at sende Deres børn ud at lege.« En lille plakat i trolleybussen lister op for indbyggerne i Mariupol, hvordan de bør forholde sig, hvis de pludselig befinder sig midt i en ildkamp. Et piktogram af en mand med elefanthue og et gevær på ryggen understreger situationens alvor. Annoncen har et telefonnummer, man kan ringe til, hvis man får brug for hjælp.

Det er ikke uden grund, at de ukrainske myndigheder prøver at forberede Mariupols 460.000 indbyggere på det værste. Siden krigen om Donbass brød ud i foråret 2014, har byen dannet ramme om en række voldsomme episoder, og frontlinjen ligger kun få kilometer fra de østlige forstæder. Den medtagede trolleybus kæmper sig ned ad Prospekt Lenina, hvor byens rådhus ligger tilbage som en afsvedet ruin. Separatister associeret med Folkerepublikken Donetsk tog kontrol over byen i maj 2014 og besatte bygningen. Styrker loyale over for regeringen i Kiev drev dem ud en måned senere efter hårde kampe. I september samme år indledte separatisterne endnu et forsøg på at indtage Mariupol, som blev slået tilbage.

Hverdagen

Hverdagen går videre, så godt den kan. Vender man blikket væk fra det afbrændte rådhus, ser man bort fra de mange kamuflageuniformer i gadebilleder med ukrainske symboler på skuldrene, og ignorerer man en stor plakat i en reklamemontre, der advarer mod at støtte separatismen, kunne det være en normal vinterdag i en hvilken som helst postsovjetisk industriby. Biler stopper for trafiklys, og travle mennesker går ind og ud af posthuset på det modsatte hjørne. Langs fortovet træder fodgængernes ånde tydeligt frem i kulden. Trolleybussen skramler videre ud i denne disede eftermiddag. De ind- og udstigende bærer tykke pelshuer og har snurret vinterfrakkerne godt til. For bedre at se, hvad der foregår ude i deres by, har flere passagerer tørret duggen af ruderne. De afviskede halvcirkler sidder rundt om huerne som glories. Gennem vinduerne kommer en skov af pyloner, elkabler, siloer, lagerhaller, kraner og oprangerede godsvogne til syne. Industriområdet hører til Azovstal-kombinatet og strækker sig over flere kvadratkilometer, det ene stoppested efter det næste. Tyk røg vælter op af skorstenene og går i et med de lavthængende skyer.

De store virksomheder i Mariupol forarbejder stål og fremstiller maskiner. Byen udgjorde med regionen Donbass et center for sovjetisk sværindustri. Inden krigen begyndte, var fabrikkerne dybt integreret i Ruslands økonomi, nabolandet ligger kun 60 kilometer væk. På grund af kampene sluttede samarbejdet, flere fabrikker lukkede, og arbejdsløsheden steg.

Efter udstigning af trolleybussen og en spadseretur gennem et vidtstrakt boligområde, som blev opført til stålfabrikkens arbejdere i bedste socialistisk stil i midten af forrige århundrede, mødes gaderne Marsj-

rutnaja og Olimpijskaja et sted. En særlig form for huller sidder som fregner hen over facaderne på bygningerne i krydset. Den 24. januar sidste år blev det tætbefolkede boligområde mål for et angreb fra oven.

Røg og eksplosioner

»Da jeg hørte raketterne begynde at slå ned, følte jeg ikke selv angst som sådan, men frygtede mere for mine to døtre på 13 og 9,« siger 36-årige Igor, der er ved at læsse nogle varer ind i en bil og har hjemme her i forstaden Vostotjnyj.

Han peger over på et hus, der har fået et funkende nyt rødt tag, efter det gamle blev ødelagt under angrebet, og nikker ned ad gaden mod det travle marked, hvor endnu en granat slog ned. Granatstumperne nøjedes ikke med at bore sig ind i facaderne. 31 mennesker døde, og mere end 100 blev såret. Ifølge en rapport fra organisationen OECD var raketterne af typen Grad og blev affyret fra områder kontrolleret af separatisterne.

»Situationen i vores land er meget usikker for tiden,« forklarer familiefaren, der derfor helst ikke vil have sit efternavn frem.

Mærkerne fra granatsplinterne i muren bag ham er flere steder større end golfbolde. Som en ekstra understregning af sandheden i hans ord høres nu pludselig en sagte buldren fra stillingerne med artilleri uden for byen. Lyden får jorden til at skælve svagt og fortaber sig mellem de slidte boligblokke fra sovjettiden. Længere nede ad gaden triller unge mødre rundt med klap- og barnevogne. På en legeplads giver en bedstefar sit barnebarn en tur på gyngen. Heldigvis peger løbenes mundinger ikke mod Mariupol denne gang.

På markedet for enden af Marsjrutnaja-gaden har et stykke granat slået revner i ruden ind til en lille slagterbutik. Ekspedienten Jelena udpeger stedet med sine blå plastikhandsker. Stykker af tape prøver at holde glasset sammen. Gudskelov havde den 42-årige kvinde fri, den dag granaterne ramte ned mellem de mange boder med handlen.

»Jeg hørte eksplosionerne og så røgen, derfra hvor jeg bor,« siger hun omme bag sit forklæde.

Krigens væsen kender Jelena allerede fra sin hjemby, Donetsk, som separatisterne kontrollerer. For 18 måneder siden flygtede hun til Mariupol med sin 20-årige søn.

»Vi kunne ikke længere leve i Donetsk. De skyder hele tiden. Det er umuligt at finde lovlig beskæftigelse der. Der er ingen fremtid,« siger Jelena og afbryder sig selv for at betjene en kunde.

I det samme høres de dumpe drøn ude fra frontlinjen på ny og giver indtryk af, at ekspedienten og hendes søn ikke er kommet langt nok væk fra kampene.

»Vi kender ingen ovre i det vestlige Ukraine og har ikke penge til at flytte længere væk,« forklarer Jelena. I lighed med Igor ønsker hun ikke, at hendes efternavn bliver kendt.

»Folk her vil have stabilitet og fred. De to parter i krigen bliver nødt til at finde et kompromis, så der ikke bliver slået flere mennesker ihjel,« siger hun.

Foran et supermarked ikke langt derfra er en gruppe ukrainske marineinfanterister i

TIDSLINJE

Krigen i Ukraine

November 2013: Demonstrationer mod præsident Viktor Janukovitj styre bryder ud.

20. februar 2014: Protesterne kulminerer, og mere end 100 demonstranter mister livet, da skarpskytter åbner ild mod menneskemængden.

22. februar 2014: Præsident Janukovitj flygter ud af Ukraine.

18. marts 2014: Rusland annekterer Krim.

Foråret 2014: Prorussiske grupper besætter offentlige bygninger mange steder i Østukraine.

April 2014: Folkerepublikkerne Donetsk og Lugansk udråbes. Den midlertidige ukrainske præsident Oleksandr Turtjinov begynder en "antiterror"-aktion mod de prorussiske grupper, der udvikler sig til en regulær borgerkrig.

25. maj 2014: Oligarken Petro Porosjenko vælges til præsident for Ukraine. Mange af de urolige områder deltager ikke i valget.

August og september 2014: Ukrainske styrker har udsigt til at vinde krigen, men lider et afgørende nederlag under slaget om Ilovajsk – tilsyneladende på grund af en massiv russisk intervention.

September 2014: Den første Minsk-aftale om våbenhvile underskrives.

Februar 2015: Den anden Minsk-aftale om våbenhvile underskrives. Aftalerne om våbenhvile overholdes ikke. Næsten 10.000 mennesker er omkommet under krigen i Donbass.

færd med at læsse poser med indkøb op under presenningen på deres mørkegrønne militærlastbil.

Fortiden spøger

Lige fra den bryske havnearbejder og den desillusionerede taxichauffør til det ældre ægtepar fra Donetsk – der for at hæve deres pension må krydse fronten og tilbringe timevis i køer ved checkpoints, fordi den ukrainske regering ikke udbetaler penge på separatistterritoriet – giver menneskerne i Mariupol udtryk for, at tålmodigheden med magthaverne i Kiev er tyndslidt. De politikere, som tog over efter Maidan-revolutionen, har ikke formået at slutte krigen som lovet, og de har ikke evnet at bekæmpe den alvorlige korruption i landet. At soldater fra bataljonen Azov patruljerer i Mariupols gader med dobbeltrunen SS på uniformen – et kendt nazistisk symbol – virker som en rød klud for øjnene af mange af byens indbyggere. Lovgivning fra maj måned sidste år rehabiliterer officielt ukrainske organisationer, der samarbejdede med nazisterne under Anden Verdenskrig og deltog i Holocaust. Det får mange indbyggere i Mariupol til med et forenklet udtryk slet og ret at kalde magthaverne i Kiev for "fascister". Den slags love fører til yderligere mistro og splittelse blandt indbyggerne og åbner en bred flanke for propaganda fra Kreml, der er dybt involveret i krigen i Donbass. Dertil kommer den ukrainske regerings igangværende kampagne mod den kommunistiske fortid, hvor vejnavne ændres og statuer af Lenin saves ned. Den sender et forkert signal til indbyggerne i de store mestendels russisk-sprogede industribyer i sydøst, herunder Mariupol. Her opfatter særligt den ældre del af befolkningen den sovjetiske epoke som en vigtig del af sit ophav. Frustrationen over krigen og den kaotiske politiske situation deles af hjertekirurgen Sergej Orleanskij.

»Ukrainske politikere og medier taler om separatister, fjender og terrorister. Men hvem er det, der bor i Donetsk? Det er vores nære venner og tætte familie. Flere af mine familiemedlemmer fra Donetsk er flygtet til Rusland i stedet for Ukraine, fordi de ved, at i Kijev ville der blive set skævt til dem,« siger den 56-årige læge under en rundgang på byens skadestue, som er lavet delvist om til militærhospital.

»Mange af de ukrainske soldater føler sig usikre og lever et afsondret liv på deres baser, fordi de tror, at 90 procent af indbyggerne her i Mariupol støtter separatisterne. Men vi er ikke mod Ukraine. Vi er for Ukraine, men for et normalt Ukraine uden denne ekstreme nationalisme,« siger han.

Såret i Debaltseve

Klædt i hvid kittel og med en kuglepen i brystlommen baner Orlenaskij sig forbi et par unge mænd i kamuflagetøj, som humper rundt i gangene. Kirurgen har været med til at operere mange af de omkring 400 soldater fra den ukrainske side af frontlinjen, der er blevet bragt ind på hospitalet siden krigens start. Som om Ukraine ikke havde nok problemer at kæmpe mod, hærger en alvorlig økonomisk krise landet og undgår ikke at påvirke Orleanskijs arbejde.

»Der er mangel på alt: medikamenter, udstyr, instrumenter. Flere lokale volontører